

Motion till riksdagen 2020/21:658

av **Ebba Hermansson m.fl. (SD)**

Åtgärdsprogram för kvinnors trygghet i vardagen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler civilanställda inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda fler poliser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygghetsskapande kamerabevakning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för kommuner för att identifiera otrygga områden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektiv och trygghetsskapande belysning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt årlig uppföljning av arbetsgivare som bedriver SAM och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsgivarens ansvar att bedriva ett fullgott arbetsmiljöarbete och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja minimibeloppet för det vite som arbetsgivare kan dömas att betala vid brott mot arbetsmiljölagen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd mot våld av sexuell karaktär för yrkesutövare i allmänhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny försvårande omständighet vid brott av sexuell karaktär där offret drabbats inom ramen för sin yrkesutövning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa ordningen där påföljd och straff sänks om gärningsmannen sägs upp till följd av brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskild undervisning för elever som begått brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Den utbredda otryggheten i samhället har varit påtaglig under lång tid, och det finns i nuläget inga indikationer på att det i närtid kommer att förändras till det bättre. Även om all otrygghet är att betrakta som oacceptabel finns en betydande skillnad mellan könen. Otryggheten är särskilt utbredd bland kvinnor, vilka är kraftigt överrepresenterade bland dem som känner sig otrygga. Som exempel kan här nämnas Brottsförebyggande rådets (Brå) nationella trygghetsundersökning från år 2019 som bland annat visar att nästan varannan kvinna i åldersgruppen 20–24 år ofta har valt att gå en annan väg än den önskade, på grund av otrygghet. Hela 49 procent av kvinnorna i samma åldersgrupp uppger i undersökningen att de är rädda för att utsättas för ett sexualbrott.¹

Som svar på otryggheten känner många kvinnor sig nödgade att ändra sina egna vanor och beteendemönster. Det kan handla om att undvika att gå till fots och i stället cykla, åka kommunalt eller bli hämtade i bil, alternativt helt undvika att vara ute ensamma och istället vara i sällskap med en eller flera personer som de känner. Dessa begränsningar i tillvaron utgör ett oacceptabelt hinder för ett jämställt samhälle. Att kvinnor därtill ser det som deras eget ansvar att slippa bli angripna vittnar om hur pass allvarligt problemet är och om behovet av kraftfulla åtgärder.

Trygghet i det offentliga rummet

Fler patrullerande poliser

Poliserna ska vara betydligt mer närvarande och synliga ute i samhället än vad de är idag. Såväl potentiella gärningsmän som vanliga medborgare ska känna att polisen alltid är nära till hands. Det kommer att leda till både minskad brottslighet och ökad trygghet. Problemet idag är att polisens resurser inte räcker till att sköta både administrativa och utredande tjänster samtidigt som man ska tillgodose behovet av förebyggande arbete i yttre tjänst. För att lösa polisens resursmässiga problem och öka den polisiära närvaron i det offentliga rummet bör anslagen till polisen ökas, dels i syfte att anställa fler civilanställda till kontorstjänster så att fler utbildade poliser kan komma ut i fält, dels för att kunna utbilda fler poliser.

Trygghetsskapande kameror på strategiska platser

Det finns många fördelar med kameraövervakning. Det kan öka den faktiska tryggheten genom att förebygga att brott begås genom att verka avskräckande på gärningsmän. Det kan även användas för att slå larm till polis och väktare som i sin tur kan avbryta pågående brott. Det kan också identifiera gärningsmän när brott väl har begåtts.

Från integritetssynpunkt är det viktigt att poängtera att inspelat material från kameraövervakning alltid destrueras efter en tid om det inte har kommit till polisens användning för att lösa brott. Kameraövervakningen kan därför inte påstås dokumentera och användas mot vanliga skötsamma medborgare.

1

https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70ec536d/1586336285308/2019_11_Nationella_trygghetsundersokningen_2019.pdf.

För det första bör butiker och företag tillåtas att kameraövervaka inte bara insidan av sina butiker utan också gatuentréer, detta endast efter anmälan till länsstyrelsen. På så sätt kommer trottoarer i stadskärnor att få ett naturligt övervakningsperspektiv som brottsbekämpande myndigheter kan använda för att identifiera gärningsmän och deras flyktvägar och lösa brott. För det andra bör kommuner uppmuntras att övervaka sådana platser som kvinnor upplever som otrygga och undviker, exempelvis gångtunnlar i stadsmiljö, ingångar till stadsparker och joggingstråk.

Vår förhoppning är att det på sikt kommer att minska antalet sexualbrottslingar som exempelvis överfaller kvinnor på allmänna platser, samtidigt som det bidrar till en ökad upplevd trygghet och ett offentligt rum där alla kan röra sig fritt på lika villkor – oavsett kön. Begås ett sådant brott ska polisen snabbt kunna identifiera gärningsmannen och vara denne på spåret innan brottet hinner upprepas.

Nationell handlingsplan och belysningsprojekt för ökad trygghet utomhus

Kvinnor kan uppleva en extra otrygghet på vissa typer av platser – såsom gångtunnlar och stadsparker – särskilt efter mörkrets inbrott. På somrarna är det lyckligtvis ljust länge, men under stora delar av året är Sverige mycket mörkt och under perioder är det dagsljus bara några timmar per dag. Därför kan ny och effektivare belysning göra stor skillnad för hur kvinnor och andra utsatta grupper uppfattar det offentliga rummet.

Vem som helst kan föreställa sig att en starkt upplyst gångtunnel vars insida kan ses av en förbigående upplevs som mycket tryggare än en mörk gångtunnel som någon kan gömma sig i. Detta har även belägg i forskningen. Med utgångspunkt i flera kriminologiska studier i USA och Storbritannien går det att fastslå att ökad belysning ökar den upplevda tryggheten för medborgare i allmänhet och för kvinnor i synnerhet.²

En nationell handlingsplan bör därför tas fram. Den ska fungera som en handbok för landets kommuner i att identifiera otrygga områden i alla landets tätorter och tillgodose dessas behov av effektiv och trygghetsgivande belysning. Målet med handlingsplanen är att kvinnor i hela Sverige ska kunna känna sig trygga efter mörkrets inbrott på många fler platser än i dag. Detta bör vara nog för att motivera åtgärden. En möjlig positiv bieffekt kan även vara att den ökade belysningen leder till att fler människor vistas utomhus. Detta kan i sin tur leda till en ökad social kontroll och i slutändan också en ökad faktisk trygghet genom minskad brottslighet.

Trygghet på arbetsplatsen

Precis som alla människor ska ha rätt till ett tryggt liv i hemmet och i det offentliga rummet måste också tryggheten garanteras i arbetslivet. Kvinnoväld som sker på arbetsplatser kan ibland inte ensamt skyllas på enskilda gärningsmän eller på attityder i samhället. En del så kallat strukturellt kvinnoväld beror på en felaktig organisationsstruktur som ökar riskerna för att våld och hot ska inträffa. Inte minst vittnade metoo-rörelsen om att många arbetsplatser präglas av tystnadskultur där övergrepp och trakasserier mörkas. Det kan också röra sig om osäker kontanthantering, att en socialsekreterares besöksrum inte är inom höravstånd för övriga medarbetare, underbemannning på en vårdinrättning med farliga patienter eller ensamarbete på kvällar.

² Lab, Steven P. (2007), Crime Prevention, sixth edition.

Det är oacceptabelt att man inte kan känna sig trygg och säker på sin arbetsplats. Mer måste därför göras för att säkerställa att samtliga arbetsplatser bedriver ett aktivt arbetsmiljöarbete.

När våldstillbud inträffar till följd av dysfunktionella strukturer är det viktigt att inte bara gärningsmännen utan också strukturerna bemöts på rätt sätt. För det första bör tillbuden rapporteras. För det andra bör tillbuden diskuteras och utvärderas. Slutligen bör man utifrån utvärderingen utforma en förebyggande åtgärd som implementeras i organisationsstrukturen för att förhindra att tillbudet inträffar igen. Detta bör på alla arbetsplatser ske inom ramen för SAM – systematiskt arbetsmiljöarbete. Antalet arbetsgivare som bedriver SAM ska fortsatt följas upp årligen.

Även ett höjt minimibelopp för det vite som arbetsgivare kan dömas att betala vid brott mot arbetsmiljölagen förordas.

Brott av sexuell karaktär mot yrkesutövare som ny försvårande omständighet

Att utsättas för sexuella trakasserier eller andra brott på en arbetsplats kan orsaka stort lidande för den utsatta. Å ena sidan blir arbetsplatsen förknippad med något mycket obehagligt ont, å andra sidan måste man gå dit varje dag för att upprätthålla en dräglig försörjning. Det kan också uppstå situationer där lojalitet till arbetsgivaren får den utsatta att känna en press att tåla snarare än att anmäla och säga ifrån när brottsligheten begås av en chef eller överordnad, kollegor eller kunder.

Samhället måste tydligare markera att alla former av sexuella trakasserier på arbetsplatser är helt oacceptabla. Precis som exempelvis bestämmelserna om hot och våld mot tjänstemän syftar till att skydda myndighetsutövare ska yrkesutövare i allmänhet skyddas särskilt mot våld av sexuell karaktär.

Därför bör en ny försvårande omständighet läggas till i listan över omständigheter som ger strängare straff i 29 kap. brottsbalken. Det ska ses som försvårande om en gärningsman har begått brott av sexuell karaktär, såsom sexuellt ofredande, om offret har drabbats inom ramen för sin yrkesutövning. Visserligen kan det redan i dag ses som försvårande om någon missbrukar sin tjänsteutövning och begår brott. Dagens reglering har dock sin utgångspunkt i gärningsmannens befattningsområde och inte offrets. Skyddet bör stärkas så att även sexualbrott begått av en utomstående mot någon i tjänsten ses som försvårande, exempelvis av en restaurangkund mot en servitris.

För att även markera skarpare mot dem som begår brotten i egenskap av chef eller kollega till den drabbade bör dagens ordning där påföljd och straff sänks om gärningsmannen sägs upp till följd av brottsligheten slopas. Den som begår ett sexualbrott på arbetsplatsen ska i första hand dömas för brottet. Huruvida personen är lämplig eller inte för fortsatt arbete ska avgöras av arbetsgivaren, och dennes omdöme ska inte påverka straffet.

Trygghet i skolan

Skolan är elevernas arbetsplats, och det är därför viktigt att de kan känna sig trygga i skolans lokaler, där de spenderar flera timmar varje veckodag. I de fall elever utsätts för allvarliga trakasserier eller övergrepp i skolan bör det vara regel att den som har begått gärningen tas bort från undervisningen. Skolor behöver tydligt markera mot alla former av sexuella trakasserier och uppvisa nolltolerans. Skolor som inte upprätthåller en noll-

tolerans bör kunna utkrävas ett tydligt ansvar. Precis som arbetsgivare har som uppgift att garantera sina anställda en trygg arbetsplats, har skolor samma uppgift gentemot sina elever. Brister man i detta bör det få kännbara konsekvenser.

Särskild undervisning för elever som har begått brott

Elever som har begått brott som exempelvis hot, våld eller sexualbrott, och som är föremål för förundersökning och utreds för brott, bör avskiljas från skolan och få särskild undervisning på annan plats. Även om en gärningsman döms till en annan påföljd än slutna ungdomsvård eller lagen om vård av unga (LVU) ska vederbörande avskiljas från skolan och få undervisning på annan plats. Om det senare visar sig att den som har blivit föremål för åtgärder är oskyldig, ska denne självklart återvända till sin klass. Det omgivande samhället ska alltid främst se till brottsoffrets behov och den som har varit utsatt för brott ska inte riskera att möta gärningsmannen under skoltid.

Särskild undervisning kan enligt skollagen (2010:800) vara till för de elever som inte kan delta i det vanliga skolarbetet under en längre tid. Det krävs, enligt skollagen, samtycke från vårdnadshavaren, vilket inte ska behövas i fall av begånget brott eller brottsutredning om ett begånget brott. Det finns inte någon motsvarande reglering för undervisning som anordnas i hemmet av andra anledningar än sjukdom eller liknande, och detta ska därför skrivas in i skollagen.

I 14 § ”Avstängning i vissa obligatoriska skolformer” och 15 § ”Avstängningstid i vissa obligatoriska skolformer” 5 kap. skollagen ska texten justeras i enlighet med följande: ”En elev som utreds för brott av så allvarlig art att det inte är lämpligt att vederbörande är kvar på skolan ska stängas av. Avstängning innebär att eleven ska få särskild undervisning, men på annan plats. Reglerna i skollagen om avstängningstid ska tas bort. Det är polis, socialtjänst och andra berörda instanser som avgör när gärningsmannen kan återgå till skolan.”

Ebba Hermansson (SD)

Magnus Persson (SD)

Sara Gille (SD)

Mikael Eskilandersson (SD)

Roger Hedlund (SD)

Patrick Reslow (SD)

Ludvig Aspling (SD)

Linda Lindberg (SD)

Angelica Lundberg (SD)

Katja Nyberg (SD)